

Aan de slag met de
Omgevingswet

Proeftuin Fokmast-Regte Heide in de gemeente Goirle, provincie Noord-Brabant

In het gebied Fokmast-Regte Heide speelt al lange tijd de vraag: hoe kunnen we de inrichting van het gebied verbeteren? Fokmast-Regte Heide ligt in de gemeente Goirle, op de grens met een heidegebied, direct tegen België. Het gebied heeft diverse functies op het terrein van recreatie, bedrijvigheid en natuur. Elke belanghebbende heeft er zijn eigen problemen en ambities. Zo wil de manege haar accommodatie graag verplaatsen en wil de puinsorteerinrichting graag uitbreiden. Bovendien heeft de heide een Natura 2000-status, waardoor er beperkingen zijn in het gebruik van het gebied. Binnen de bestaande normen en regelgeving leken al deze ambities en

belangen niet te verenigen. Om toch passende en toekomstbestendige oplossingen te vinden, is Fokmast-Regte Heide aangemerkt als eerste Proeftuin voor de Omgevingswet, op voordracht van de provincie. Een expertteam hielp de gemeente en provincie om de concrete problemen op een andere en grotere schaal aan te pakken. Hierdoor konden ook andere opgaven meegenomen worden rond bijvoorbeeld een golfbaan en verkeersontsluiting. Deze gebiedsgerichte aanpak heeft al de nodige positieve resultaten opgeleverd. Zo kan de golfbaan op de huidige locatie blijven en zitten alle betrokken partijen nu met elkaar rond de tafel.

Integratie en Participatie

Kenmerkend voor de Omgevingswet is de integrale aanpak van projecten. Bij de Proeftuin Goirle dienen vooral de thema's Integratie en Participatie als leidraad in het proces. Iedere betrokkene krijgt de kans om zijn kennis en wensen in te brengen. De overheden, externe experts en belanghebbenden bezochten samen de verschillende plekken in het gebied en betrokken de mensen met lokale kennis en ervaring. Goede communicatie tussen alle belanghebbenden staat vanaf het begin bovenaan de agenda. Om de communicatie zo helder mogelijk te maken, trekken de beide overheden gezamenlijk op richting de andere stakeholders.

Betrokken partijen:

Direct aan tafel: Puinsorteerinrichting Paulissen, Manege Van den Broek, Agrariër Vermeer, Golfclub Nieuwkerk, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Provincie Noord – Brabant, Gemeente Goirle, grondeigenaren en andere gebruikers.

Indirect: Brabant Water, Stichting Ons Tivoort, Klooster Nieuwkerk, Biodiversiteitsteam, bewoners, toeristen.

Naast goede communicatie tussen alle betrokken, zit de kracht van de proeftuin in het integraal benaderen van deelproblemen. Er wordt geen aparte oplossing voor elk los probleem bedacht, maar één oplossing voor het geheel. Buiten de hokjes denken, dat is belangrijk in de Proeftuin. Dat vraagt om vertrouwen, meewerken, het goede voorbeeld laten zien, belangen aanvoelen, urgentie creëren, expertise aanspreken en stelling durven nemen.

Aandacht voor het milieu

Om bij de gebiedsvisie voldoende rekening te houden met het milieu, is de hulp van de Commissie m.e.r. ingeschakeld. Deze

onafhankelijke Commissie adviseert over de inhoud van milieu-effectrapporten. Het inschakelen van de Commissie was nieuw voor de gemeente, zij had nog nooit eerder van doen gehad met een m.e.r.-procedure. De Commissie bezocht het gebied en bracht op basis daarvan een advies uit. Dat advies hield onder andere in dat er een goede analyse gemaakt moet worden van de waterhuishouding in het gebied. Voor het beschermde natuurgebied Regte Heide zijn verdroging en verzuring namelijk de grootste problemen. Nieuwe ontwikkelingen in het gebied mogen niet tot verdere verdroging leiden.

Uitkomst proeftuin

Er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd met alle belanghebbenden in het gebied. Dat leverde betrokkenheid en nuttige informatie op voor de puzzel die gelegd moet worden. Naast deze zogenoemde grote stakeholdersbijeenkomsten waren er ook 'werkateliers' waarin een kleinere groep direct betrokkenen samen met de overheden inging op de problematiek van een specifiek onderwerp. De Proeftuin resulteerde op 11 oktober 2018 in succesvol interbestuurlijk overleg met o.a. provincie, gemeente, terreinbeheerder en twee waterschappen. Tijdens dit overleg zijn de resultaten voor de belangrijkste knelpunten bezegeld in concrete vervolgspraken en maatregelen. De uitvoering loopt immers na de Proeftuinfase door.

Er is nu vanuit de overheid bestuurlijke overeenstemming over de kaders waarbinnen de uitbreiding van de puinsorteerinrichting, de positionering van de gemeentewerf en verplaatsing van de manege kunnen plaatsvinden. Voor de golfbaan wordt een plan van aanpak opgesteld, met als uitgangspunt dat de golfbaan op de huidige locatie blijft en dat de waterhuishouding verbeterd wordt. Daarnaast wordt verder onderzoek gedaan naar ingrepen in de flank van de Regte Heide. Ook onderzoeken de partijen of twee hondenclubs verplaatst kunnen worden binnen het gebied. Nog niet alle vraagstukken zijn opgelost, en de plannen vragen verdere uitwerking. Maar met deze uitgangspunten ligt er een goede basis om met de betrokkenen verder te praten over het plan.

Belangrijkste lessen

In de evaluatie van de Proeftuin kwamen vier succesfactoren voor het slagen van deze gebiedsgerichte aanpak naar voren.

De eerste is het gebruik maken van **bestuurlijke afwegingsruimte**. In de Proeftuin keken alle partijen over de grenzen van eigen en vakmatige belangen, zowel binnen de eigen organisatie als bij andere stakeholders. Ze maakten ruimte om over en weer vragen te blijven stellen en gezamenlijk naar oplossingen te kijken.

De tweede factor is het besef van **mensenwerk**. De bestuurlijke wens om tot een doorbraak te komen in dit al lang lopende vraagstuk, vroeg om een nieuwe manier van werken. Dat vraagt in de organisaties om betrokkenheid op zowel de werkvloer als bij het teammanagement. Zo ontstaat draagvlak en steun om opgaven breder op te pakken, over afdelingsgrenzen en vakdisciplines heen.

Als derde succesfactor wordt het **centraal stellen van de gebiedskennis** genoemd. De kennis van de waterhuishouding is op locatie getoetst én aangevuld met ervaringskennis van bewoners. En dat bleek heel nuttig, want er kwamen afwijkingen van de bureau-onderzoeken aan het licht waardoor andere mogelijkheden ontstonden. Dit verbeterde ook de samenwerking met en tussen alle betrokkenen.

En ook het **communiceren als één overheid** is een belangrijke leerervaring. Het optreden als één overheid lijkt veel makkelijker dan het is. Het vergt interbestuurlijke overeenstemming van de afzonderlijke overheden, zodat vervolgens een gezamenlijke communicatie kan worden verzorgd. Aangezien er sprake is van verschillende belangen, doelstellingen en strategieën, blijft dit een continue uitdaging.

Niels Aten

Projectleider provincie Noord-Brabant: 'Het was een uitdaging om als één overheid te werken met de overige stakeholders in het gebied. Processen lopen niet altijd synchroon, prioriteiten zijn soms niet goed op elkaar afgestemd en opgaven worden sectoraal benaderd. De doorbraak zat hem in samen optrekken en elkaars positie respecteren. Met elkaar konden we vervolgens grotere stappen zetten dan vooraf gedacht. Door problemen bespreekbaar te maken met de overige stakeholders groeide vertrouwen en konden we elkaar helpen om datgene te bereiken wat we wilden.'

Bert Schellekens

Wethouder van de gemeente Goirle: 'Ik ben er trots op dat alle partijen bereid zijn geweest om elkaar de ruimte te gunnen die nodig was om deze doorbraak te realiseren. We hebben nog veel stappen te zetten, maar ik heb er alle vertrouwen in dat hiermee de weg naar een duurzame oplossing voor het gebied in het verschiet ligt.'

Erik van Merrienboer

Gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant: 'Ik ben blij met een geslaagde botsproef van de nieuwe Omgevingswet. Oplossingen waren niet vanzelfsprekend, maar de werkwijze met de Omgevingswet helpt om maatwerk toe te passen, de initiatieven centraal te zetten en als één overheid op te treden. Ik ben ervan overtuigd dat deze werkwijze de toekomst heeft voor nog veel meer maatschappelijke vraagstukken in Brabant.'

Joep Horevoorts

Regievoerder Proeftuin Goirle vanuit gemeente Goirle: 'Doordat we met zijn allen het gebied in zijn gegaan en echt naar elkaar geluisterd hebben, hebben we vertrouwen kunnen opbouwen en zijn er betere relaties ontstaan tussen de partijen. Vervolgens hebben we het gebied centraal gesteld en is iedereen vanuit het eigen belang gaan kijken wat hij of zij kan bijdragen aan de centrale doelstelling. Eigen belang werd opzij gezet voor het gezamenlijke belang. Dit is een proces met vallen en opstaan en daarom is het ook een experiment. Leren door te doen! Het helpt daarbij dat de overheid in de geest van de Omgevingswet ruimte kan geven binnen de regels.'

Provincie Noord-Brabant

Dit project is als Proeftuin Omgevingswet ondersteund door **Programma Aan de slag met de Omgevingswet** in samenwerking met RVO en het BZK-expertteam Versnellen. De Proeftuin-periode liep van maart 2017 tot december 2018. Projectleiding was in handen van de gemeente Goirle en de Provincie Noord-Brabant. Februari 2019. www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl/praktijk/pilots-experimenten/proeftuinen/@168215/proeftuin-goirle/ Het programma Aan de slag met de Omgevingswet is een initiatief van VNG, IPO, UvW en het Rijk.